

Klimatická nouze: Krajský zásobník opatření

aktualizováno 9.7. 2019

(Vytvořeno jako doplněk [zásobníku opatření pro obce z jara 2019](#) a v návaznosti na [celostátní soubor návrhů z roku 2018](#). Dalším vstupem z krajské úrovně je vstupní návrh vytvořený Josefem Šedlbauerem na základě krajské práce zelených zastupitelů v Libereckém kraji (přiloženo na konci textu).

(určeno k vylepšování, doplňování a hlavně zavádění do praxe...)

NÁVOD: Nejprve si přečtete výše odkazované dokumenty pro kontext)

Návrh klimatických opatření realizovatelných na úrovni krajů

Obecná opatření

- 1) **Vyhlášení stavu klimatické pohotovosti/nouze.** Důležitý symbolický krok z hlediska přijetí spoluzodpovědnosti za stav planety. Je to také signál směrem k veřejnosti, který pomáhá iniciovat potřebnou debatu o klimatické krizi, jejích příčinách a řešeních. Vyhlášení usnesením krajského zastupitelstva, spojeno s povinností u budoucích materiálů, které se týkají investic kraje, vyhodnocovat změnu uhlíkové stopy, změnu retenční schopnosti krajiny a změnu ohrožení půdy degradací.
- 2) **Ustavení klimatické rady.** Je naprosto zásadní, aby zvolená adaptační a mitigační opatření byla účinná. Efektivitu by měla posuzovat nezávislá Rada pro klimatickou krizi, kde budou zastoupeni odborníci, zástupci politických stran i veřejnost. Tato rada/komise by měla navrhnout plán postupu, který bude dostatečně ambiciózní a v souladu s doporučeními vědců, podle kterých je nezbytné emise skleníkových plynů razantně snížit, a to co nejdříve. Plán by měl obsahovat i nezbytná adaptační opatření na území kraje.
- 3) **Revize strategických dokumentů** v návaznosti na výstupy klimatické rady.

Konkrétní opatření

I. Energetika

Zavádět **energetický management** u majetku ve správě kraje, na který navážou **projekty úspor (EPC - Energy Performance Contracting)** (zpravidla vyžaduje zřízení pozice energetického manažera při odboru investic).

Soutěžit **dodávky energie nebo její nákup na komoditní burze pouze z certifikovaných obnovitelných zdrojů.**

Provést **analýzu potenciálu OZE v kraji** (např. potenciálu fotovoltaických elektráren na střechách, potenciálu větrných elektráren), **aktivně budovat OZE** na střechách (kde možno)

i jinde (brownfieldy), vyvíjet tlak skrze Asociaci krajů na zákonodárce, aby urychlili výstavbu OZE.

II. Voda

Vytvořit **Fond pro podporu zadržování vody v krajině** (popis dále v dokumentu, více [zde](#) a [zde](#)), kam by ročně směřovala alespoň 3% daňových příjmů kraje. Účelem fondu je pomáhat obcím i soukromým vlastníkům pozemků s vyhledáváním a přípravou projektů, poskytovat peníze na výkup potřebných pozemků, na financování, popř. spolufinancování investic, které jsou často mimo jejich finanční možnosti. Fond musí být navázaný na odbornou kapacitu kraje, která bude sama vhodné lokality pro projekty vyhledávat, vlastníky kontaktovat a nabízet i celou realizaci (vlastník by pouze poskytl souhlas s projektem a s jeho udržitelností).

III. Krajina

Změnit podmínky krajských dotačních fondů z dosavadní podpory hospodaření v lesích na podporu mimoprodukčních funkcí lesa. Využít zkušenosti z fondu na podporu pro zadržování vody v krajině a z požadavků kampaně [Zachraňme lesy](#).

Využít zákonodárnou iniciativu a předložit do sněmovny návrh zákona na ochranu zemědělské půdy podle vzoru, který letos prosadila občanská petice v Bavorsku (jde v něm zejména o podstatné omezení používání zemědělské chemie a zvyšování podílu půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství, ať už s certifikací nebo bez. Cílem je zlepšit kvalitu zemědělské půdy i produkovaných potravin a ochránit biodiverzitu, především hmyz včetně opylovačů).

IV. Další

Zavést povinný bezmasý den ve školních jídelnách škol a školek zřizovaných krajem, jejichž jídelna nenabízí vegetariánskou variantu

Revidovat oblasti podporované granty na životní prostředí, aby se tam objevily např. i environmentální vzdělávání - prevence a adaptace na klimatické změny, aj. (= sdílení prostředků s nevládními subjekty)

Vytvořit veřejně zpracovatelné sady dat o dosavadních odběrech vody v kraji, k analýze a návrhu možných úspor v její spotřebě.

PŘÍKLADY - SCHVÁLENÉ DOKUMENTY

Hlavní město Praha (usnesení č. 8/42 z 20. 6. 19):

<http://zastupitelstvo.praha.eu/ina/tedusndetail.aspx?par=146184243251246207197184005251246207194184002251246207195184255251246207195&id=571373>

Praha 6 (usnesení ZMČ č. 87/19 z 13. 6.):

<https://www.praha6.cz/export/1822/usnzast/19/19t87.doc>

Praha 7:

<https://www.praha7.cz/wp-content/uploads/2019/05/Vyhlášení-stavu-klimatické-nouze.pdf>

Vyhlášení fondu pro podporu retence v Libereckém kraji:

<https://dotace.kraj-lbc.cz/8-6-podpora-retence-vody-v-krajine-r896467.htm>

DALŠÍ ODKAZY

Požadavky Pražských matek:

https://www.prazskematky.cz/wp-content/uploads/Prazske_matky_klim_nouze_5_6_2019.pdf

Praha 8 - TZ:

<http://praha8.zeleni.cz/co-muze-praha-8-delat-se-zmenou-klimatu/?fbclid=IwAR3lwEkMM0e44UKHqGePP1bHMkxGIRIF84XILDKio2IG9IspohYRLxOgpPo>

Rodiče za klima Liberec:

<https://rodicezaklimaliberec.webnode.cz/>

!!! - <http://www.opatreni-adaptace.cz/>

Materiál z Libereckého kraje (J. Šedlbauer)

Nejdřív pro představu o kraji. Čísla jsou zaokrouhlená, jednotky milionů nehrají roli.

Rozpočet roste od 2015 tempem cca 250 mil. ročně, daňové příjmy šly za tu dobu z 2.2 miliardy na 3.2 miliardy. Důvodem je růst ekonomiky, ale hlavně změna zákona o rozpočtovém určení daní, výhodná pro kraje.

Rozpočet 2019 zahrnuje i nedaňové příjmy (140 mil.), v lednu se navíc rozdělovalo 350 mil. z vyšších než narozpočtovaných daňových příjmů za rok 2018 a v dubnu dalších 240 mil. přebytku z roku 2018. Hlavní výdaje (v milionech, 2019): provoz úřadu 320, provoz středních škol 300, provoz domovů důchodců a dalších sociálních zařízení 150, krajská správa silnic (zimní a letní údržba, drobné opravy) 350, provoz záchranky 220, krajská knihovna, galerie a muzea v Liberci, ČL a Turnově 150, kompenzace za meziměstskou dopravu bus 330, vlak 315, různé fondy (sport, kultura, památková péče, hasiči, vodárenství, životní prostředí...) kolem 300.

Nejsou v tom zahrnuty peníze, které krajem jen protečou (hlavně na platy ve školství) a dotace na projekty. Třeba investice do rekonstrukcí silnic se skládají z 340 mil. vlastních zdrojů, 160 mil. ze SFDI a 400 mil. z IROP.

Tři čísla z výdajů LK na rok 2019 pro ilustraci, co je to Liberecký kraj dnes:

900 milionů na opravy silnic

15 milionů na vlastní PR

6 milionů na nový fond pro podporu zadržování vody v krajině

Co chceme: Aby v realitě probíhajících změn klimatu kraj převzal odpovědnost za podmínky pro budoucí život. Za dostatek vody, za odolnost krajiny proti klimatickým extrémům a za ochranu zemědělské půdy.

Jak to udělat: Změnit priority v investicích. Převzít úlohu koordinátora, iniciátora, vyjednavče mezi obcemi a státem. Nikdo jiný to být nemůže, obce jsou příliš malé a slabé, stát daleko.

Konkrétně:

- 1) Fond na podporu zadržování vody v krajině, který jsme iniciovali, předělat do původně navržené podoby. Tedy aby kraj prostřednictvím svojí agentury (Agentura regionálního rozvoje) aktivně vyhledával a navrhoval lokality vhodné pro retenční opatření, jejich vlastníkům nabízel zajištění celých projektů nebo některých jejich fází (projektová dokumentace, vyjednání povolení, realizace) nebo odkoupení pozemků a jejich převedení na obce. Tím se překoná hlavní bariéra na straně vlastníků, kterou je složitost vyřízení takového projektu, zvláště když je součástí žádost o podporu z programů MŽP nebo MZe. Vyčlenit k tomu z krajského rozpočtu 100-150 mil. ročně (když bude součástí i možnost výkupu pozemků).

- 2) Jednat s povodími (Labe, Ohře) o jejich financování takových opatření na vodních tocích, která sníží riziko bleskových záplav a zároveň zvýší retenční kapacitu povodí (tedy ne 400 mil. za štolu v Jablonci nebo 70 mil. za suchý poldr ve Višňové, ale rozvolnění toku potoků a řek, uvolnění prostoru pro mokřady v nivě apod.).
- 3) Koordinovat a vést jednání s obcemi a dalšími vlastníky o komplexních pozemkových úpravách a financování opatření proti erozi a pro zvýšení retence ze strany Státního pozemkového úřadu (meze, průlehy, aleje, tůně, mokřady, rušení meliorací...).
- 4) Využít zákonodárnou iniciativu a předložit do sněmovny návrh zákona na ochranu zemědělské půdy podle vzoru, který letos prosadila občanská petice v Bavorsku (jde v něm zejména o podstatné omezení používání zemědělské chemie a zvyšování podílu půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství, ať už s certifikací nebo bez. Cílem je zlepšit kvalitu zemědělské půdy i produkovaných potravin a ochránit biodiverzitu, především hmyz včetně opylovačů, kterých za 30 let ubylo $\frac{3}{4}$).

Body 2) – 4) vyžadují řádově max. desítky milionů na doprovodná opatření, kterými se kraj na velkých projektech povodí, SPF a obcí bude podílet. Jejich podstatou je nasazení odborného a politického potenciálu kraje.

Je potřeba dělat to, co má největší efekt. Kraj si musí zadávat odborné zhodnocení účinnosti každého jednotlivého záměru a vybírat z nich ty, které přinášejí nejvyšší poměr mezi náklady a výnosy (definovanými např. jako potenciál retence, potenciál snížení úbytku zemědělské půdy erozí, obohacení půdy organickou složkou apod.)

Přikládám pro kontext text, psaný do ročenky LK za 2018:

Rok 2018 si budeme pamatovat jako dobu, kdy se přestalo o Libereckém kraji vtipkovat jako o „nočníku Evropy“. I ve srovnání se zbytkem republiky bylo v našem kraji extrémní sucho. Příští rok může být lepší, ale dlouhodobý trend se téměř jistě nezmění. Vidíme ho na klesajících hladinách podzemní vody, na snižující se schopnosti půdy vodu nasáknout a udržet. Klimatické modely pro Střední Evropu předpovídají větší množství extrémních jevů – sucha a příválových dešťů, které vedou k povodním.

Je celkem dobře známé, co pomůže udržet vodu v krajině. Stavba tůní a rybníků, průleहů a poldrů, obnova mokřadů, deregulace vodních toků, omezení zástavby v záplavových oblastech, omezení stavby stále nových hal, parkovišť a silnic, podpora zemědělských technik, které do půdy vracejí organickou složku.

Do těchto oblastí by měla směřovat podstatná část investic kraje. I proto jsme vedení kraje navrhli zřízení fondu, který by obcím pomáhal s vyhledáváním a přípravou projektů a poskytoval peníze na potřebné výkupy pozemků a spolufinancování investic, které jsou často mimo možnosti obcí samotných. Takový fond by měl disponovat alespoň 50-100 milióny korun ročně. Zatím máme příslib pouze na jednotky milionů, což je naprosto nepostačující. Odkud ty peníze chceme vzít? Rozpočet kraje roste o čtvrt miliardy ročně díky vyšším daňovým výnosům. Za poslední čtyři roky se tak rozpočet zvýšil o miliardu. Desetina toho nárůstu na investice, které ovlivní schopnost krajiny zajistit nám základní životní podmínky na další desetiletí – to není přehnaný požadavek.

Kraj zatím vydává podstatně větší peníze jen na nápravu důsledků jako je zajišťování pitné vody z jiných zdrojů pro oblast Frýdlantska. My chceme, aby úsilí a prostředky šly do řešení příčin. Jedině tak je možné do budoucna zajistit nejen ochranu před ničivými povodněmi, ale hlavně dostatek vody pro domácnosti, pro zemědělství a pro přírodu.